

Konsekvensanalys

Miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplan för Örnsköldsviks kommun

antagen 17 december 2012

Foto: Charlotte Hedlund

Sammanfattning

Konsekvensanalys (miljökonsekvensbeskrivning)

Denna konsekvensanalys utgör den miljökonsekvensbeskrivning som alltid ska medfölja översiktsplaner, och analysen utgör även den samlade bedömningen av planens konsekvenser. Fokus ligger på den betydande miljöpåverkan som planens genomförande kan antas medföra. Det är främst konsekvenser på lång sikt som avses. Arbetet med att göra analysen är en del av processen med att ta fram ett hållbart förslag till översiktsplan för Örnsköldsviks kommun.

I konsekvensanalysen redovisas vad som kan innebära betydande miljöpåverkan. Planens möjliga konsekvenserna analyseras utifrån ett antal valda aspekter samt utifrån de tre hållbarhetsaspekterna. I analysen bedöms konsekvenserna på mål och riktlinjer i olika planer, program, intressen och mål samt på miljökvalitetsnormerna, och förslag till åtgärder och uppföljning anges.

Betydande miljöpåverkan

Generellt kan de flesta riktlinjer i planen innebära betydande miljöpåverkan, men följande frågor bedöms ha särskilt stor miljöpåverkan (dessa beskrivs utförligare i analysen):

- *Planläggning utanför centralorten.* En fråga som fått särskild uppmärksamhet den senaste mandatperioden är när privata markägare vill planlägga nya bostadsområden utanför centralorten, oftast i kustområdet.
- *Klimatförändringar.* En aktuell fråga är vilka effekter eventuella framtida klimatförändringar kommer att få och hur vi ska planera för att minska riskerna. I analysen bedöms även den klimatpåverkan som översiktsplanen kan väntas innebära.
- *Vatten- och avlopp (va).* Vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen är en viktig fråga. I översiktsplanen redovisas bl.a. att en dagvattenpolicy och en va-plan ska tas fram.
- *Luftkvalitet i centrum.* Ett överskridande av miljökvalitetsnormen för partiklar har konstaterats i Örnsköldsviks centrum längs Centralesplanaden. Ett åtgärdsprogram för detta godkändes 2011. De viktigaste åtgärderna tas med i översiktsplanen.
- *Bullerfria områden.* I planen redovisas att de friluftslivsområden för vilka tystnaden är en särskild kvalitet pekas ut i arbetet med en friluftspan. Riktlinjen bedöms i analysen.
- *Lågstrålande områden.* Kommunstyrelsen beslutade 2009 om ett antal områden som utgör lågstrålande zoner att användas som skydd och boende åt elöverkänsliga. Verksamheter som försvårar en sådan användning, genom ökad strålbekastning, ska så långt möjligt undvikas. I översiktsplanen arbetas riktlinjen in.
- *Torvbrytning.* I samband med utvecklingen av kommunens fjärrvärmesystem och energikombinatet vid Domsjö industriområde har ett långsiktigt behov av energitorv kommit att uppstå. Under samrådet av översiktsplanen diskuterades kommunens ställningstagande till denna energikälla samt om en plan för torv bör tas fram.
- *Riktlinjer för handel.* I översiktsplanen redovisas att en handelspolicy för kommunen ska tas fram, i vilken riktlinjer för handeln och lämpliga lägen för extern handel kan föreslås.

Alternativ

Under samrådet redovisades för de frågor där det bedömdes relevant tre alternativ och dess konsekvenser. Alternativen syftade till att visa på möjliga vägval som kommunen kan göra i olika frågor, som ett underlag för diskussion och synpunkter. Planen har nu bearbetats till ett planförslag vars konsekvenser redovisas. Planförslaget innehåller delar av samtliga alternativen, d.v.s. för olika frågor har olika alternativ valts.

De alternativ som redovisades under samrådet var

- *Fokus på tillväxt* – i avvägning mellan de tre hållbarhetsaspekterna lades fokus på ett mer kortsiktigt tillväxtperspektiv
- *Fokus på folkhälsa och miljö* – fokus i större utsträckning på mål för folkhälsa och miljö.
- *Nollalternativet* är en framskrivning av tillståndet i miljön utifrån Översiktsplan 2007.

Konsekvenser

Bedömningarna av konsekvenser är kvalitativa, och de konsekvenser som anges ska ses som tänkbara och inte säkra. Planförslaget bedöms överlag bidra positivt till kommunens övergripande vision och mål och i stor utsträckning bedöms innehållet i kommunens planer och program uppfyllas.

Den generella påverkan på riksintressena i kommunen bedöms inte vara betydande. När det gäller miljökvalitetsnormer bedöms översiktsplanen inte innebära att möjligheten att klara normerna försvåras. För både riksintressen och miljökvalitetsnormer krävs dock fördjupade studier av påverkan vid lov/tillståndsprövning av ny bebyggelse och verksamheter.

I matrisen beskrivs påverkan på de allmänna intressena utifrån ett antal aspekter.

Nedan illustreras alternativens möjliga påverkan utifrån de tre hållbarhetsaspekterna med hjälp av färger i en matris. Färgerna väljs utifrån vad påverkan i huvudsak bedöms vara (förbättring/försämring). Notera att det är den huvudsakliga påverkan som anges, d.v.s. planen kan också innebära

Aspekt	Förslag till översiktsplan
Miljömässiga hållbarhetsaspekten	Både negativ och positiv
Sociala Hållbarhetsaspekten	Positiv
Samhällsekonomiska hållbarhetsaspekten	Positiv

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
2. Utgångspunkter och metod	5
2.1 Avgränsningar.....	5
Geografisk avgränsning	5
Alternativ	6
Betydande miljöpåverkan	7
Val av aspekter	9
Val av prioriterade grupper.....	10
2.2 Metod och genomförande.....	10
3. Planer, program, intressen och mål.....	11
3.1 Planer och program	11
3.2 Allmänna intressen och riksintressen	11
3.3 Miljömål och miljö kvalitetsnormer	11
Nationella och regionala miljömål.....	11
Lokala miljömål.....	12
Miljö kvalitetsnormer	12
3.4 Folkhälsomål och utvecklingsområden	13
4. Konsekvensanalys - Matris.....	14
4.1 Sammanfattning av alternativen.....	14
Alternativ Fokus på tillväxt i samrådsversionen av översiktsplanen	14
Alternativ Fokus på folkhälsa och miljö i samrådsversionen av översiktsplanen.....	15
Nollalternativet samrådsversionen av översiktsplanen	16
4.2 Matris	17
5. Beaktande av planer, program, intressen och mål.....	19
5.1 Planer och program	19
Kommunala planer och program	19
Regionala och nationella planer, program och strategier.....	19
5.2 Allmänna intressen och riksintressen	20
5.3 Måluppfyllelse	20
6. Konsekvenser för olika grupper	22
7. Sammanvägning	22
7.1 Miljömässiga hållbarhetsaspekten	23
7.2 Sociala hållbarhetsaspekten.....	23
7.3 Ekonomiska hållbarhetsaspekten	23
7.4 Sammanställning	24
8. Åtgärder och uppföljning	24

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Analysen utgör en miljökonsekvensbeskrivning av översiktsplanen för Örnsköldsviks kommun. Alla översiktsplaner ska miljöbedömas enligt 6 kap. 11 § miljöbalken, och syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas, såväl ekologiskt, ekonomiskt som socialt. En del av miljöbedömningen är att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning och vad den ska innehålla regleras i 6 kap. 12 § miljöbalken.

Fokus ska ligga på den betydande miljöpåverkan som planens genomförande kan antas medföra, och bl.a. ska rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd identifieras, beskrivas och bedömas.

Utöver miljökonsekvensbeskrivningen ska även en bredare analys av översiktsplanens konsekvenser göras och i denna konsekvensanalys görs den samlade bedömningen av planens konsekvenser.

2. Utgångspunkter och metod

2.1 Avgränsningar

Nedan beskrivs vilka val som har gjorts när det gäller avgränsning av konsekvensanalysen. Samråd med Länsstyrelsen kring avgränsningen har skett våren 2011.

En översiktsplan är en plan på övergripande nivå, och miljöbedömningen ska göras på en nivå lämplig för planen. Många frågor kan vara mer lämpliga att analysera i andra planer och program, t.ex. i detaljplaner eller vid tillståndsprövning av verksamheter och åtgärder.

Översiktsplanens tidsperspektiv ska vara långsiktigt och i analysen av konsekvenserna av planen är det lång sikt som avses. I planen anges inte något horisontår. Visionerna och målen bör kunna avse 10-30 år framåt i tiden. Likaså de markreserveringar som görs. Däremot ska de åtgärder som redovisas avse den närmaste mandatperioden, d.v.s. 2011–2014, om inte annat anges.

Geografisk avgränsning

Analysen är i huvudsak avgränsad till Örnsköldsviks kommun. I en miljökonsekvensbeskrivning ska det framgå om planen exempelvis kan medföra en påverkan på andra kommuner. Den mark- och vattenanvändning som redovisas i planen bedöms dock inte medföra någon betydande negativ påverkan på intilliggande kommuner. Dock kan möjligheterna till regional utveckling påverkas positivt av riktlinjerna i översiktsplanen.

Alternativ

Under samrådet redovisades för de frågor där det bedömdes relevant tre alternativ och dess konsekvenser. Alternativen syftade till att visa på möjliga vägval som kommunen kan göra i olika frågor, som ett underlag för diskussion och synpunkter. Efter samrådet valdes för respektive fråga ett av alternativen som redovisades i utställningen och i denna slutliga plan. Planen innehåller delar av samtliga alternativen, d.v.s. för olika frågor har olika alternativ valts.

Nyligen har antagits/godkänts i kommunen ett antal nya planer och program, exempelvis översiktsplan för vindkraft respektive strandskydd, miljö- och energi-strategi, naturvårdsprogram, grönplan och åtgärdsprogram för renare luft i centrum. Konsekvenserna av dessa behandlas inte i denna konsekvensanalys.

De alternativ som redovisades under samrådet syftade alla till att bidra till hållbara lösningar men lade olika mycket fokus på tillväxt, folkhälsa och miljö. Det innebär givetvis inte att åtgärder som är hållbara för t.ex. folkhälsan generellt ska ställas i motsatsställning till exempelvis tillväxt, och vice versa. Tvärtom torde på lång sikt lösningar som inte är hållbara för folkhälsan inte heller vara ekonomiskt hållbara. Men på kort sikt finns inte sällan konflikter mellan de olika hållbarhetsaspekterna som kommunen har att hantera i sitt beslutsfattande. Det är sådana konflikter som lyftes fram i de redovisade alternativen.

Benämningarna på alternativen, fokus på *tillväxt* respektive *folkhälsa och miljö*, valdes för att tydliggöra viktiga frågor som kommunen har att väga in. De kan också sägas spegla de tre hållbarhetsaspekterna (miljömässiga, sociala och ekonomiska). Innebörden av alternativen beskrivs nedan. Syftet med gemensamma benämningar på alternativen är kunna presentera övergripande, alternativa profiler på hela översiktsplanen. Det medför oundvikligen att benämningarna på alternativen i varierande grad beskriver den konflikt/de vägval som finns för olika frågor.

Kort beskrivet innebar alternativen följande:

- I det första alternativet – *Fokus på tillväxt* – görs en avvägning mellan de tre hållbarhetsaspekterna i olika situationer. I jämförelse med alternativ två ligger fokus på ett mer kortsiktigt tillväxtperspektiv.
- I det andra alternativet – *Fokus på folkhälsa och miljö* – görs också en avvägning mellan de tre hållbarhetsaspekterna men alternativet syftar till att i större utsträckning än det första alternativet utgå från mål för folkhälsa och miljö. Höga krav bör exempelvis ställas på god tillgång till gång- och cykelvägar och kollektivtrafik vid lokalisering av nya bostäder. I debatten framförs ibland att sådana riktlinjer kan dämpa viljan att bygga nya bostäder och kanske också inflyttningen till kommunen.

I en miljökonsekvensbeskrivning, som denna analys är, ska det enligt miljöbalken finnas ett nollalternativ. *Nollalternativet* var en framskrivning av tillståndet i miljön, och utgår från situationen idag. Alternativet utgick i huvudsak från Översiktsplan 2007 för Örnköldsviks kommun. Ett nollalternativ beskrivs endast för de delar i översiktsplan 2007 som de två övriga alternativen behandlade.

Planen innehåller förslag enligt alla de tre alternativen för olika frågor. De konsekvenser som redovisas nedan utgör planens sammantagna konsekvensen för respektive aspekt och avser således både frågor som redovisades med alternativ och utan alternativ under samrådet.

Betydande miljöpåverkan

Generellt bör de flesta riktlinjer i planen kunna innebära betydande miljöpåverkan men nedan ges exempel på aktuella frågor i översiktsplanen som är extra viktiga att bedöma konsekvenserna av:

Planläggning utanför centralorten. En fråga som fått särskild uppmärksamhet den senaste mandatperioden är när privata markägare vill planlägga nya bostadsområden utanför centralorten, oftast i kustområdet. De flesta är attraktiva områden med utsikt, närhet till vatten och lantlig miljö nära naturen. Det stämmer väl överens med kommunens syn att detta är en strategisk resurs som ökar kommunens attraktivitet. Nackdelen med sådana områden är att kollektivtrafik och gång- och cykelvägar saknas och att avstånden till service är långa. Områdena blir i hög grad bilberoende och kommunens kostnader för skolskjuts, hemtjänst m.m. riskerar att öka.

Klimatförändringar. En aktuell fråga är vilka effekter eventuella framtida klimatförändringar kommer att få och hur vi ska planera för att minska riskerna. De bedömningar som hittills gjorts visar att den förväntade höjningen av havsnivån väl motsvaras av landhöjningen i vår kommun i ett 100-årsperspektiv. Det bör alltså inte medföra några nya restriktioner för byggandet. Det finns dock en stor osäkerhet i de beräkningar som gjorts, varför planen anger en riktlinje om en särskild bedömning av lämpligheten för byggnader som placeras lägre än 2 meter över normalvattenståndet. Ökade regnmängder ökar också riskerna för skred, ras och översvämning som bör få ökad betydelse vid bl.a. lokalisering av ny bebyggelse. Riktlinjerna i planen avseende skred-, ras- och översvänningsrisker bedöms i analysen. I analysen ska även den klimatpåverkan som översiktsplanen kan väntas innebära bedömas, t.ex. om planen medför mer transport- och energieffektivt samhällsbyggande eller om planen på något sätt genererar olämplig påverkan på klimatet.

Vatten- och avlopp. Vatten- och avloppsförsörjningen i kommunen är en viktig fråga. I översiktsplanen redovisas att en dagvattenpolicy och en va-plan ska tas fram. Kommunen har uppdraget att redovisa områden där omvandlingen av fritidsbostäder till permanentbosättning ställer krav på nya vatten- och avloppslösningar, vilket kan göras i va-planen. De riktlinjer för vattenförsörjning och avlopp som redovisas i planen ska bedömas i analysen.

Lufthälsa i centrum. Ett överskridande av miljökvalitetsnormen för partiklar har konstaterats i Örnköldsviks centrum längs Centralesplanaden. Ett åtgärdsprogram för detta beslutades 2011. De viktigaste åtgärderna redovisas i översiktsplanen. I analysen ska eventuella riktlinjer och åtgärder i planen som kan påverka möjligheten att klara miljökvalitetsnormen bedömas.

Bullerfria områden. Frågan om bullerfria (tysta) områden i kommunen är aktuell, d.v.s. områden där låg bullernivå är en särskild kvalitet och där naturliga ljud dominerar. I planen redovisas att de friluftslivsområden för vilka tystnaden är en särskild kvalitet ska klarläggas i arbetet med en friluftsplän. Riktlinjen bedöms i analysen.

Lågstrålning områden. Kommunstyrelsen beslutade 2009 om ett antal områden som utgör lågstrålning zoner att användas som skydd och boende åt elöverkänsliga. Verksamheter som försvårar en sådan användning, genom ökad strålbekänslighet, ska så långt möjligt undvikas. I översiktsplanen arbetas riktlinjen in. Riktlinjerna bedöms i analysen.

Torvbrytning (se avsnittet om energi i översiktsplanen där torvfrågan behandlas). Torv betraktas i vissa sammanhang som ett förnybart energislag, och i andra sammanhang som ej förnybart. Kommunen har sedan 90-talet haft riktlinjer som är restriktiva mot torvbrytning. Det har dock inte funnits någon direkt efterfrågan på att bryta torv. Enligt översiktsplanen från 2007 bör nya torvtäkter tillåtas endast i undantagsfall och endast på myrmarker med låga skyddsvärden. I samband med utvecklingen av kommunens fjärrvärmesystem och energikombinatet vid Domsjö industriområde har ett långsiktigt behov av energitorv kommit att uppstå. Det kan lösas genom brytning inom kommunen/regionen, eller genom import från andra delar av landet och utlandet. Lokal brytning är billigare och innebär dessutom mindre miljöpåverkan från transporter. Brytning av myrmarken med låga skyddsvärden kan även få positiva effekter ur en ekologisk synpunkt, exempelvis för biologisk mångfald.

Under samrådet av översiktsplanen diskuterades kommunens ställningstagande till denna energikälla samt om en plan för torv bör tas fram.

Nedan ges några exempel på konsekvenser av att göra en plan för torv:

- + I en plan för torv kan kommunen övergripande peka ut de myrar som kommunen bedömer vara acceptabla för torvtäkt utifrån konkurrerande intressen.
- + Med en torvplan bör risken att torvbrytningen medges på mark med skyddsvärden vara lägre än om det inte finns en plan.
- + Det är exploitören som söker koncession och utför markundersökningar. För dem bör det vara en fördel att i en översiktsplan få klarlagt var kommunen inte ser några hinder för en torvtäkt. Då riskerar man inte att påbörja kostsamma och tidskrävande utredningar för myrar som sedan visar sig oacceptabla utifrån andra intressen.
- Att ta fram en plan för torv tar tid och kräver resurser. En systematisk översyn kommer bl.a. behöva inkludera en hel del fältarbeten.

Riktlinjer för handel. Vi kan förvänta oss önskemål nya etableringar av handel i externa lägen. I översiktsplanen redovisas att en handelspolicy bör tas fram för kommunen i vilken riktlinjer för handeln och lämpliga lägen för extern handel kan redovisas.

Genom en handelspolicy kan kommunen komma att gynnas på olika sätt, bl.a. kan nya ytor för handel leda till ökad konkurrens och lägre konsumentpriser, och sysselsättning och besöksnäring kan påverkas positivt. Förutsättningarna för tillgänglighet och bra trafikmiljöer blir bättre om handeln samlas i ett begränsat antal områden, jämfört med lokaliseringar i spridda lägen.

Externa köpcentrum eller motsvarande skulle kunna hota stadskärnans attraktivitet samt leda till ökat transportberoende och sämre tillgänglighet. Utan kommunens aktiva arbete med en handelspolicy kan dock sådana etableringar hämmas/försvåras, och det finns också risk för sämre lokaliseringar om det saknas större områden som planeras för handelsändamål.

Övriga aktuella frågor i kommunen

Nedan ges exempel på andra aktuella frågor i kommunen vilka skulle kunna medföra betydande miljöpåverkan. Konsekvenserna av dessa behandlas dock inte mer utförligt i denna plan.

- *Strandskydd.* En översiktsplan för strandskyddet har antagits av kommunfullmäktige juni 2011. I planen redovisas bl.a. förslag på så kallade LIS-områden (områden där landsbygdsutveckling kan utgöra skäl till dispens från strandskyddet), var det bör vara utvidgat strandskydd i kommunen samt områden där strandskyddsdispens inte bör ges. Konsekvenserna av denna plan redovisas i planen för strandskyddet.
- *BSPA.* Åtgärder och riktlinjer som föreslås i samverkansplanen för BSPA (Baltic Sea Protected Area) Höga kusten ska kommunen hantera i översiktsplanen. På grund av den korta tiden mellan att samverkansplanen blev klar och färdigställandet av översiktsplanen har möjligheten att arbeta in information från samverkansplanen in i översiktsplanen varit begränsad.
- *Vindkraft.* Kommunen antog 2008 en översiktsplan för vindkraft. Vissa av riktlinjerna i planen arbetas in i den kommunomfattande översiktsplanen, men i huvudsak hänvisas till vindkraftsplanen vad gäller kommunens syn på vindkraft.
- *Natur och rekreation.* Grönplan för centralorten och ett naturvårdsprogram har nyligen godkänts och kommunen har i uppdrag att ta fram en friluftspan.
- *E4 genom centrum.* Den viktigaste förändringen för vägtrafiken i kommunen är att E4-trafiken flyttas ut från centrum. Trafikverket tar under 2012 fram en förstudie för en ny E4-förbifart samt med en idéstudie för den nuvarande E4-sträckningens framtida utformning, som kommer att belysa alternativa lösningar för en ny E4-förbifart.
- *Cykelplan.* En cykelplan för centralorten tas fram under 2012.

Foto: Charlotte Hedlund

Val av aspekter

Planens konsekvenser analyseras utifrån ett antal aspekter vilka bedöms vara intressanta att utgå ifrån i analysen av översiktsplanen. Vilka konsekvenser planen får för respektive aspekt beskrivs senare i analysen i en matris. Inom parentes ges exempel på frågor i planen som berör respektive aspekt.

Bebyggd miljö (t.ex. lokalisering och utformning av nya bebyggelseområden och anläggningar och tillgång till kollektivtrafik, gång- och cykelvägar, service, rekreations- och friluftsområden).

Natur och biologisk mångfald (påverkan på naturvärden och villkoren för växt- och djurliv m.m.).

Friluftsliv och rekreation (områden och anläggningar av särskilt intresse för friluftsliv, ianspråktagande av grönytor i centralorten för bl.a. ny bebyggelse, buller-fria områden och strandskydd m.m.).

Mark och vatten (jord- och skogsmark, vatten- och strandmiljöer, dagvattenhante-ring, vatten- och avloppsförsörjning m.m.).

Kulturmiljö och landskapsbild (påverkan på kulturvärden, odlingslandskapet, landskapsbilden m.m.).

Miljö och risker (farligt gods på väg och järnväg, skyddsavstånd kring industrier, förorenade områden, skred-, ras och översvänningsrisker, radon, förorenade områden m.m.).

Folkhälsa (aktiv transport, d.v.s. gång, cykel och kollektivtrafik, luften i stadskärnan längs Centralesplanaden, buller, förutsättningar för socialt kitt, gemenskap och trygghet och för socialt deltagande och meningsfull fritid, förutsättningar för jämlikhet, och dylikt).

Tillväxt (utvecklingsfrågor, service och handel, handels- och industriområden m.m.).

Naturresurser (jordbruks- och skogsmark m.m.).

Val av prioriterade grupper

Exempel på olika grupper som kan påverkas på olika sätt översiktsplanen är barn, ungdomar, äldre, kvinnor, män, invandrare och personer med funktionsnedsättning. I analysen anges inga prioriterade grupper, men det beskrivs när en särskild grupp av människor kan komma att påverkas mer än andra på grund av exempelvis en viss riktlinje eller åtgärd.

2.2 Metod och genomförande

I översiktsplanen redovisas nuläget, förutsättningar samt förslag till mål, riktlinjer och åtgärder. Aktuell kunskap som redovisas utgår från översiktsplan 2007 samt nya planer, program och kunskapsunderlag. Behovet av ytterligare kunskap och analyser i samband med konsekvensanalysen bedöms vara litet.

Ansvariga för framtagandet av analysen är planerare på tillväxtavdelningen, kommunledningsförvaltningen, vilka även ansvarar för framtagandet av översiktsplanen. Vid framtagandet av konsekvensanalysen, inför samrådet, har tjänstemän på olika förvaltningar haft möjlighet att påverka innehållet i analysen. Berörda förvaltningar kommer att under utställningen av planen ges möjlighet att påverka innehållet i analysen.

Bedömningarna av konsekvenser är kvalitativa, och de konsekvenser som anges ska ses som tänkbara och inte säkra. Konsekvenserna av alternativen är mycket svårbedömda och analysen visar endast på tänkbara konsekvenser av planförslaget. En översiktsplan är inte juridiskt bindande varför det är extra svårt att bedöma konsekvenserna av riktlinjer.

I en konsekvensmatris redovisas konsekvenser av planförslaget. Därefter analyseras påverkan på olika planer, program, intressen och mål och en bedömning av konsekvenserna görs utifrån hållbarhetsaspekterna.

3. Planer, program, intressen och mål

I detta avsnitt redovisas vilka planer och program, intressen och mål som är relevanta för denna konsekvensanalys.

3.1 Planer och program

Planens påverkan ska bedömas utifrån innehållet i nationella och regionala planer, program och strategier (exempelvis regionala transportplanen, regionalt tillväxtprogram och regionala utvecklingsstrategin).

Även påverkan på möjligheten att uppnå kommunens övergripande vision och mål samt mål i kommunens planer, program och beslut bedöms.

Kommunfullmäktige antog 20 december 2010 visionen "Möjligheternas Örnsköldsvik, en hållbar och tillgänglig kommun i världsklass – att leva i, att arbeta i och att besöka" samt följande övergripande mål:

En trygg och säker kommun

En öppen och tillgänglig kommun

En kommun med attraktiva och hållbara livsmiljöer

En attraktiv arbetsgivare med kompetenta medarbetare

En aktiv part i byggande av framtidens region

En klimatsmart kommun

En kommun med starkt och långsiktigt hållbart näringsliv

En lärande kommun med verksamhet i utveckling och med en långsiktigt hållbar ekonomi

Under rubrikerna 3.3 och 3.4 anges vilka miljömål och utvecklingsområden för folkhälsa som berörs.

3.2 Allmänna intressen och riksintressen

I översiktsplanen redovisas riksintressen och allmänna intressen i *kapitel 3*. En bedömning av påverkan på de allmänna intressena och riksintressena görs i analysen.

3.3 Miljömål och miljö kvalitetsnormer

Nationella och regionala miljömål

De nationella och regionala miljömål som planen kan medföra en betydande miljöpåverkan på är (se de markerade):

1. Begränsad klimatpåverkan

2. Frisk luft

3. Bara naturlig försurning

4. Giftfri miljö

5. Skyddande ozonskikt

6. Säker strålmiljö

7. Ingen övergödning

8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. God bebyggd miljö
15. Ett rikt växt- och djurliv
16. Storslagen fjällmiljö (nationell)/ Geologisk mångfald (regional)

Lokala miljömål

I kommunens miljö- och energistrategin (2010) redovisas en miljöpolicy flera övergripande mål. För följande mål i miljö- och energistrategin bedöms det relevant att analysera hur översiktsplanen påverkar möjligheten att uppnå målet:

Energi och trafik

- Vi använder all energi på ett effektivt sätt. Den är hållbart producerad och klimatneutral.
- Trafikens negativa påverkan på miljö och hälsa minskar och säkerheten ökar.

Natur

- Den biologiska mångfalden bevaras.
- Tillgängligheten till naturen ökar.
- Vi arbetar med ett helhetsperspektiv kring natur- och kulturlandskapet.

Bebyggd miljö

- Utvecklingen av den bebyggda miljön bidrar till en god livsmiljö för kommunens invånare.
- Vi upplever trygghet och säkerhet, har god tillgänglighet till rekreations- och friluftsområden och använder mark och vatten på ett hållbart sätt.
- Invånarna utsätts inte för skadligt buller, strålning, luftföroreningar eller miljögifter.

Kretslopp

- Vår miljö är fri från gifter som hotar människors hälsa och den biologiska mångfalden.
- Vi använder våra naturresurser på ett uthålligt sätt.

Tillväxt

- Miljö och sociala frågor har lika stort utrymme i utvecklingsarbetet som de ekonomiska frågorna.
- Botniabanans potential är tillvaratagen ur ett hållbart tillväxtperspektiv.

Miljö kvalitetsnormer

En miljö kvalitetsnorm som särskilt ska beaktas i översiktsplanen och i analysen är miljö kvalitetsnormen för partiklar (PM10). Ett överskridande av miljö kvalitetsnormen för partiklar har konstaterats i Örnsköldsviks centrum längs Centralesplanaden och åtgärdsprogram för detta godkändes 2011. Eventuell påverkan på möjligheterna att uppfylla denna miljö kvalitetsnorm ska beaktas i analysen. Utöver denna miljö kvalitetsnorm finns det även andra normer som ska iakttas i planen och i analysen, bl.a. för vatten, där brister i ekologisk status redovisats av vattenmyndigheten. Konsekvenserna på miljö kvalitetsnormerna behandlas i slutet av analysen.

Foto: Charlotte Hedlund

3.4 Folkhälsomål och utvecklingsområden

Konsekvensanalysen ska även utgå från folkhälsomål, och särskilt folkhälsoaspekterna; barn- och ungdomsperspektivet och jämställdhetsaspekten. Folkhälsomålen har en stark koppling till miljömålen och hälsofrågorna har betydelse för miljömålen. Exempel på miljömål som har tydligast och mest direkt koppling till hälsofrågorna är 2. Frisk luft, 4. Giftfri miljö, 6. Säker strålmiljö, 9. Grundvatten av god kvalitet och 14. God bebyggd miljö.

Örnsköldsviks kommun har ett folkhälsopolitiskt program ”God folkhälsa - en förutsättning för hållbar utveckling” som gäller för perioden 2009-2014. I programmet anges fyra utvecklingsområden:

- *God delaktighet och inflytande i samhället*
- *Trygga och goda uppväxtvillkor*
- *Sunda och säkra miljöer*
- *God levnadsvanor*

Planen bedöms påverka dessa utvecklingsområden samt det nationella folkhälsomålet 2. *Ekonomiska och sociala förutsättningar*.

FN:s barnkonventionen ger en beskrivning av vilka rättigheter som gäller för världens alla barn. Barnkonventionen innehåller fyra grundprinciper vilka utgör basen för barnkonventionens övriga sakartiklar:

- Rättigheterna i konventionen gäller alla barn utan diskriminering (Artikel 2).
- Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn (Artikel 3).
- Barnet har rätt till sitt liv och till optimala förutsättningar att utvecklas (Artikel 6).
- Barnet har rätt att göra sig hört och få sina åsikter respekterade (Artikel 12).

I konsekvensanalysen beaktas barnperspektivet genom att det finns med i bedömningen av exempelvis tillgång till grönytor, skolans närmiljöer, lek och spontanidrott och gång- och cykelvägar.

4. Konsekvensanalys - Matris

I detta avsnitt sammanfattas innehållet i de alternativ som redovisades under samrådet, och i en matris redovisas möjliga konsekvenser av den antagna planen.

4.1 Sammanfattning av alternativen

Samrådsversionen redovisade alternativ under följande rubriker:

- 3.4 Energiförsörjning.
- 3.6 Friluftsliv.
- 3.7 Jord- och skogsbruk
- 4.7 Luftföroreningar/miljökvalitetsnormer för luft
- 5.2 Bostadsområden.
- 5.4 Service och handel
- 6.18 Örnköldsviks tätort (centralorten).

Alternativ Fokus på tillväxt i samrådsversionen av översiktsplanen

- Kommunen verkar genom rådgivning för energisnåla och miljövänliga lösningar vid byggande men låter exploitören avgöra lösning utifrån ekonomiska och marknadsmässiga villkor. (3.4)
- Nya torvtäkter bör tillåtas endast i begränsad omfattning och endast på myrmarker med låga skyddsvärden. Fram till nu har efterfrågan på nya torvtäkter varit mycket begränsad, men med det ökade behovet av torv kan antalet nya täkter förväntas bli fler, även om de begränsas till mark med låga skyddsvärden enligt denna riktlinje.(3.4)
- Områden som bör hållas fria från störande verksamheter (bullerfria områden) pekas inte ut. (3.6)
- Restriktivitet ska gälla för ny bebyggelse, matjordstäckter och annan förändring av jordbruksmark med höga natur- och kulturvärden. En avvägning ska dock göras mot andra intressen så som nyttan av att bebygga marken. (3.7)
- Eftersom det är angeläget för kommunens utveckling att det i kommunen finns tillgång till attraktiva bostäder kan krav på tillgång till bl.a. gång- och cykelvägar och kollektivtrafik vägas mot fördelarna med tillkomsten av nya bostäder i kommunen. (5.2)
- Idbyn: Kommunen bör generellt ha en positiv inställning till förfrågningar om planläggning av nya bostäder i Idbyn. Förtätning med mindre grupper av bostäder bör kunna medges inom de ramar som befintlig infrastruktur medger. Lösningar för vatten och avlopp m.m. får prövas för varje byggprojekt för sig. En säker skolväg kommer inte att erbjudas och kommunens kostnader för skolskjutsar kan komma att öka. Eventuellt kan ett antal bostäder i attraktiva lägen tillkomma. Förutsättningarna för en fortsatt utbyggnad i Idbyn försvåras dock. (5.2)
- Nötbolandet: Det kan vara aktuellt att tillåta planläggning för ett begränsat område i taget så det årliga tillskottet av bostäder på Nötbolandet blir begränsat. (5.2)
- Kommunen vill medverka till nya etableringar av handel både i stadskärnan och i externa lägen. En handelspolicy bör tas fram för kommunen i vilken riktlinjer för handeln och lämpliga lägen för extern handel bör föreslås. Med extern handel avses inte exempelvis gallerior utan huvudsaklig-

- en verksamheter som p.g.a. av sin funktion lämpligen bör ligga i mer externa lägen. (5.4)
- Vikingavallen föreslås kunna få en annan användning. Att flytta Carstedts bilhall till området i samband med att E4-tunneln byggs bör vara möjligt. (6.18)
- Dekarsön: Förutsättningar skapas för fler attraktiva bostäder på Dekarsön genom bl.a. medgivande av planläggning av område 2 (Dekarsön 3:2) samt 100 meter strandskydd. (6.18)

Riktlinjerna för lokaliseringsprövning av nya bostäder kan förväntas innebära fortsatt byggande av nya bostäder i kustområdet inom pendlingsavstånd från centralorten. De medger också planläggning för åretruntboende utanför tätorterna och omvandling av gamla fritidsområden till villaområden.

Detta ger dåliga förutsättningar för kollektiva transporter och långa avstånd till olika former av service och därmed ett ökat bilberoende jämfört med bostäder i tätorterna. Det innebär ökad miljöbelastning och kan också öka kommunens kostnader för skolskjutsar, hemtjänst m.m. Alternativet kan dock bidra till stärkt kundunderlag för de mindre orterna i kommunen, bidra till landsbygdsutveckling samt kommunal och regional utveckling. Valfriheten ger också ökade möjligheter för den enskilde att tillgodose sina önskemål.

Alternativ Fokus på folkhälsa och miljö i samrådsversionen av översiktsplanen

- Kommunen ska ställa krav på energisnåla och miljövänliga lösningar vid byggande på kommunal mark. Det gäller både när kommunen bygger själv, och när marken säljs till privata. Det kan innebära att vi avstår från utbyggnad i de lägen när exploatören inte är beredd att bygga enligt de krav kommunen ställer. Vid byggande på privat mark verkar kommunen genom rådgivning. (3.4)
- Nya torvtäkter bör tillåtas endast i begränsad omfattning och endast på myrmarker med låga skyddsvärden. En översiktsplan bör upprättas under kommande mandatperiod som pekar ut de myrar som kommunen bedömer vara acceptabla för torvtäkt utifrån konkurrerande intressen, och med riktlinjer för hur brytningen ska ske. (3.4)
- Områden som bör hållas fria från störande verksamheter (bullerfria områden) kan bli aktuella att peka ut. (3.6)
- Ny bebyggelse medges inte på jordbruksmark. Stor restriktivitet mot matjordstäckter och annan förändring som innebär att jordbruksmark tas bort. (3.7)
- Krav ställs på tillgång till gång- och cykelvägar och kollektivtrafik vid lokalisering av nya bostäder. Vid beslut om planer för ny bebyggelse i anslutning till tätorter på kommunal mark prioriterar kommunen områden med bra förutsättningar för gång- och cykelvägar, kollektivtrafik fjärrvärme- och kommunal vatten- och avloppsförsörjning. (5.2)
- Idbyn: Med hänsyn till att det krävs samlad, större utbyggnad i området för att finansiera nödvändiga investeringar av infrastrukturen bör en planering av hela området göras innan nya grupper av bostäder medges. Detta planeringsarbete kan troligen inte prioriteras kommande mandatperiod. Detta innebär att kommunen eventuellt avstår från ett visst tillskott av bostäder i attraktiva lägen. (5.2)
- Nötbolandet: Planläggning av nya bostäder på Nötbolandet bör kräva en samlad planering av området och förutsättningarna för bl.a. gång- och cykelväg och utökad kollektivtrafik bör klargöras. (5.2)

- Inom tätorterna bör kommersiell och offentlig service så långt möjligt lokaliseras till tätorts- eller stadsdelscentrum. (5.4)
- Vikingavallen: Vikingavallen är en viktig yta för bl.a. spontanidrott för barn och ungdomar och ytan bevaras bör därför fortsätta bevaras för detta ändamål. (6.18)
- Dekarsön: Planläggning av område 2 (Dekarsön 3:2) bör inte medges då det bl.a. medför försämrad säkerhet längs med Dekarsövägen. 200 meter strandskydd på ön föreslås. (6.18)

Riktlinjerna för lokaliseringsprövning av nya bostäder medför att utbyggnad av ny, samlad bebyggelse av bostäder främst tillkommer inom eller i direkt anslutning till kommunens tätorter. De innebär också att omvandling av gamla fritidsområden till villaområden bör begränsas. Detta motverkar nya permanentbostäder med dåliga förutsättningar för kollektiva transporter och nya gång- och cykelvägar, och långa avstånd till olika former av service och därmed ett ökat bilberoende jämfört med bostäder i tätorterna. Det har positiva effekter på miljö och hälsa, samt håller nere kommunens kostnader för skolskjutsar, hemtjänst m.m. I debatten framförs ibland att sådana riktlinjer kan dämpa viljan att bygga nya bostäder och kanske också inflyttningen till kommunen, och därmed få negativa konsekvenser på kommunens utveckling. Serviceorterna och den omgivande landsbygdens utvecklingen kan eventuellt hämmas inom kustområdet, där det finns viss efterfrågan på ny samlad bebyggelse i attraktiva lägen. Riktlinjerna bedöms dock i mindre grad få någon betydelse för bostadsbyggandet i inlandet, eftersom bostadsbyggandet där oftast sker som enstaka bygglov.

Nollalternativet samrådsversionen av översiktsplanen

Detta alternativ utgår i stor utsträckning från översiktsplanen 2007 samt liknar *Fokus på tillväxt* i flera frågor men med några undantag, bl.a. dessa:

- Överväg hur vi på bästa sätt ska tillgodose behovet av bullerfria miljöer. (3.6)
- (Samma som *Fokus på folkhälsa och miljö*) Ny bebyggelse medges inte på jordbruksmark. Stor restriktivitet mot matjordstäckter och annan förändring som innebär att jordbruksmark tas bort. (3.7)
- (Samma som *Fokus på folkhälsa och miljö*) Inom tätorterna bör kommersiell och offentlig service så långt möjligt lokaliseras till tätorts- eller stadsdelscentrum. (5.4)
- Vikingavallen: Frågan har inte behandlats i översiktsplanen från 2007. Alternativet innebär att Vikingavallen fortsätter att nyttjas som den gör i dag. (6.18)
- Dekarsön: Frågan om planläggning av område 2 (Dekarsön 3:2) har inte behandlats i översiktsplanen. Alternativet utgår från de 200 meter strandskydd som det är i dag. (6.18)

4.2 Matris

I matrisen nedan redovisas en bedömning av konsekvenserna av de riktlinjer och åtgärder i översiktsplanen (*Samlade konsekvenser av Översiktsplan, antagen 17 december 2012*). Dessa utgör planens sammantagna konsekvensen för respektive aspekt och avser således både frågor som redovisades med alternativ och utan alternativ under samrådet.

I matrisen illustreras alternativens huvudsakliga påverkan med plus- och minus-tecken jämfört med nuläget

Förbättring /Måttlig förbättring	+
Både negativ och positiv	+/-
Måttlig försämring/Försämring	-

Aspekt	Samlade konsekvenser av Översiktsplan, antagen 17 december 2012
Bebyggd miljö <i>T.ex. riktlinjer för nya bebyggelseområden/ anläggningar och tillgång till kollektivtrafik, gång- och cykelvägar, service, rekreations- och friluftsområden</i>	<ul style="list-style-type: none"> + Möjlighet till bostäder i attraktiva lägen + Valmöjlighet för invånarna + Förutsättningar för byggande på landsbygden + Tillgång till kollektivtrafik och grönytor i planeringen av centralort + Närnaturområden kring skolorna - Nya bostäder kan tillkomma i transportberoende lägen utan god tillgång till kollektivtrafik och med dåliga förutsättningarna för aktiv transport (gång och cykel).
Natur och biologisk mångfald <i>T.ex. påverkan på naturvärden och villkoren för växt- och djurliv</i>	<ul style="list-style-type: none"> + Mål och riktlinjer för hänsynstagande till värdefull natur + Redovisning av riksintressen, naturvårdsobjekt, ekologiskt känsliga områden, friluftslivsområden, samrådsområden för skogsbruk +/- Möjligt med nya torvtäcker men endast i begränsad omfattning på mark med låga skyddsvärden - Visst byggande på jordsbruksmark är möjligt
Friluftsliv och rekreation <i>T.ex. ianspråktagande av grönytor, bullerfria områden och strandskydd</i>	<ul style="list-style-type: none"> + Redovisning av riksintressen, naturvårdsobjekt, ekologiskt känsliga områden, friluftslivsområden, närnaturområden + Friluftsplen tas fram, områden där tystnad bedöms särskilt viktig klarläggs - Grönområden kan komma tas i anspråk för ny E4-genomfart
Mark och vatten <i>T.ex. jordbruks- och skogsmark, vatten- och strandmiljöer, dagvattenhantering och vatten- och avloppsförsörjning</i>	<ul style="list-style-type: none"> + En dagvattenpolicy och en va- plan anges som åtgärd + Riktlinjer och åtgärder för vattenförsörjning- och avlopp, bl.a. anges som åtgärder en översyn av skyddet för kommunens vattentäcker, en utredning av behovet av reservvattentäcker och att det klaras ut inom vilka områden en högre skyddsnivå för enskilda avloppsanläggningar ska gälla. +/- Möjligt med nya torvtäcker men endast i begränsad omfattning på mark med låga skyddsvärden - Visst byggande på jordsbruksmark är möjligt

<p>Kulturmiljö och landskapsbild <i>T.ex. påverkan på kulturvärden, odlingslandskapet och landskapsbildningen.</i></p>	<p>+/- Möjligt med nya bostäder på jordbruksmark men ska prövas restriktivt där det finns potential att behålla och utveckla befintlig och framtida jordbruks- och livsmedelsproduktion och i områden där byggnation bedöms ge en oacceptabel påverkan på landskapsbildningen och det öppna landskapet som kulturvärde.</p>
<p>Miljö och risker <i>T.ex. farligt gods på väg och järnväg, skyddsavstånd kring industrier, förorenade områden, skred-, ras och översvämningssrisker, radon, förorenade områden</i></p>	<p>+ Byggnad av Åsbergstunneln som E4-genomfart utanför Örnköldsviks centrum prioriteras + Riktlinjer för farligt gods, skred-, ras- och översvämningssrisker, skyddsavstånd till industrier + Riktlinjer för prövning av ny bebyggelse anger hänsyn till miljö och risker + Klimatförändringarna i kommunen beaktas och förslag till riktlinjer och åtgärder ges. + Riktlinjerna i bl.a. avsnitten om energi, täkter och naturvård bedöms kunna bidra till positiva konsekvenser. +/- Riktlinjerna för skyddsavstånd och skyddsområden kring industrier bör vara positiva ur denna aspekt. Det kommer dock att fortsätta finnas bostäder som utsätts för bl.a. bullerstörningar. - Nya bostäder i lägen som medför ökad biltrafik</p>
<p>Folkhälsa <i>T.ex. aktiv transport, buller, luftkvalitet, rekreationsområden, förutsättningar för socialt kitt, gemenskap och trygghet och för socialt deltagande och meningsfull fritid och jämlikhet</i></p>	<p>+ Lågstrålande områden + Riktlinjer för buller + Ny grupper av bostäder bör ha tillgång till grönområden inom 300 meter. + Hänsynstagande till friluftslivs- och naturvårdsintressen + Friluftsplans tas fram, områden där tystnad bedöms särskilt viktig klarläggs + Förutsättningar för byggande på landsbygd ökar social hållbarhet + Tunneln genom Åsberget, cykelplan för centralorten - Nya bostäder i lägen som medför ökad biltrafik</p>
<p>Tillväxt <i>T.ex. utvecklingsfrågor, riktlinjer för service och handel samt handels- och industriområden.</i></p>	<p>+ Möjlighet till attraktiva bostäder i tätorter, i centralortens närområde och på landsbygden + Handelspolicy/planering av mark för ny handel + Förslag till fördjupning av översiktsplanen för centralorten för att utreda mark för bostäder, handel, infrastruktur m.m. +/- Planens skyddsavstånd främjar industriernas utvecklingsmöjligheter men begränsar möjligheten till nya bostäder, exempelvis i Domsjö – Hörnett, Husum och Köpmanholmen. +/- Planens riktlinjer för byggande med hänsyn till allmänna intressen och miljö- och riskfaktorer kan innebära hinder för ny bebyggelse, men syftar samtidigt till att till skapa en långsiktigt hållbar och attraktiv miljö, vilket torde vara en förutsättning för tillväxt +/- Möjligt med nya bostäder på jordbruksmark men restriktiv prövning. - Ny extern handel kan hota stadskärnans attraktivitet.</p>

<p>Naturresurser <i>T.ex. Energi, myrmark, jordbruks- och skogsmark.</i></p>	<ul style="list-style-type: none">+ Stor restriktivitet mot att öppna nya grustäkter. Ny täktverksamhet som kräver prövning bör inte tillåtas öster om E4.+ Matjordstäkt bör undvikas på brukningsvärd jordbruksmark och i nära anslutning till bostäder,+ Kommunen ska verka för att få till stånd odling av energigrödor på jordbruksmark som hotas av igenväxning.+ Kommunen skall verka för att produktionsvolymen säkras samtidigt som den biologiska mångfalden i skogsproduktionslandskapet stärks.+ Riktlinjer för minskad energiförbrukning och övergång till förnyelsebar energi+/- Möjligt med nya torvtäkter men endast i begränsad omfattning på mark med låga skyddsvärden.- Möjligt med visst byggande på jordbruksmark
---	--

5. Beaktande av planer, program, intressen och mål

I detta avsnitt görs en bedömning av hur planen kan komma att påverka allmänna intressen och riksintressen, olika nationella, regionala, och lokala mål (miljömål och folkhälsomål m.m.) samt riktlinjer i olika relevanta dokument. Det är endast *betydande positiv eller negativ påverkan* som bedöms.

5.1 Planer och program

Kommunala planer och program

Planen bedöms bidra till kommunens övergripande vision och mål och är i huvudsak i enlighet med gällande planer och program. Viss målkonflikt finns mellan utbyggnadsområden av bostäder i centralorten och förslagen till grönområden i grönplanen (2011).

Regionala och nationella planer, program och strategier

I *Framtid Västernorrland! – Regional utvecklingsstrategi för länet 2011-2020* (RUS) och *Tillväxtprogram Västernorrland 2008-2010* anges fokusområden, mål, insatsområden och åtgärder för länets utveckling som berör de frågor översiktsplanen hanterar, bl.a. tillgänglighet och infrastruktur.

Planens inriktning innebär en avvägning mellan önskemålet att bygga en transportsnål bebyggelsestruktur och önskemålet om tillvarata attraktiva boendemiljöer och möjligheter att bygga på landsbygden. Det innebär att nya bostäder kan tillkomma i bilberoende lägen med sämre tillgänglighet.

Planens inriktning är att bidra till goda förutsättningar utifrån länets prioritering när det gäller kollektivtrafik och cykel, som beskrivs i *Regional transportplan för Västernorrlands län 20102-2014*.

Sammantaget bedöms planförslaget i huvudsak medverka till att uppnå nämnda regionala och nationella mål och riktlinjer.

5.2 Allmänna intressen och riksintressen

I översiktsplanen redovisas allmänna intressen och riksintressen. Nedan beskrivs kort hur riksintressena kan påverkas av planen.

Kommunen redovisar följande synpunkter på riksintressen som staten föreslagit:

- Örnköldsviks kommun anser att hamnen i Husum bör utgöra riksintresse
- Kommunen har synpunkter på avgränsningen av riksintresset för Örnköldsviks hamn
- Kommunen har synpunkter på klassificeringen av Mellanselsspåret
- Riksintresset energi bör inte gälla Moälven och Nätraån.
- Riksintresset vattenkraft är underordnat riksintresset naturvård vad gäller Gideälven
- Kommunen motsätter sig utökat riksintresse för rennäringsområdet för Vaernese (tidigare Norra Frostvikens) sameby

Samtliga riksintressen skall skyddas mot åtgärder som kan skada riksintresset. Den generella påverkan på riksintressena i kommunen bedöms inte vara betydande. Kommunens bedömning är att riksintressena tillgodoses från kommunens sida med redovisningen i översiktsplanen.

Vad gäller markreservaten för bostäder, handel, industri och infrastruktur i kommunens tätorter är kommunens bedömning att dessa kan genomföras utan att berörda riksintressen skadas. Det kan eventuellt innebära att särskilda åtgärder och anpassningar måste tas för att minimera risken för påverkan på riksintresset, vilket prövas i planläggning och tillståndsärenden. Vad gäller riksintresset E4 med ny förbifart tar kommunen inte ställning till markanvändningen i området för att handlingsfriheten för olika trafiklösningar ska behållas.

Vad gäller riksintresset för Örnköldsviks hamn påtalar kommunen att detta bör avgränsas, eftersom dess koppling till den faktiska hamnverksamheten är dålig och möjligheten att bedöma vilka åtgärder som kan skada riksintresset därför försvåras.

Planen föreslår att en fördjupning av översiktsplanen ska tas fram, i vilket bl.a. markreservaten och dess påverkan på riksintressen ska utredas och utförligare beskrivas.

Vad gäller riksintresset för Vaernese sameby instämmer kommunen i Länsstyrelsens synpunkter att riksintresset är diffust och svårtolkat och att det saknas en beskrivning av vilka åtgärder och verksamheter som påtagligt försvårar rennäringsområdets bedrivande, vilket minskar riksintressets verkan.

5.3 Måluppfyllelse

I detta avsnitt redovisas planens tänkbara konsekvenser för möjligheten att uppnå mål för miljö och folkhälsa.

Miljömål:

Nationella och regionala miljömål:

1. Begränsad klimatpåverkan – Både positiv och negativ effekt. Kommunens tätortsplanering syftar till att möjliggöra transport med gång, cykel och kollektivtrafik, men samtidigt medges ny bebyggelse i bilberoende lägen.

2. Frisk luft - Påverkan på luften är svår att bedöma, se Miljö och risker i matrisen.

13. Ett rikt odlingslandskap - I huvudsak positiv påverkan, ett visst byggande på jordbruksmark medges men ej i lägen som ger oacceptabel påverkan på landskapsbilden och det öppna landskapet

14. God bebyggd miljö – Positiv och negativ påverkan, se matrisen

Lokala miljömål:

Se bedömning av nationella och regionala miljömål.

Folkhälsomål och utvecklingsområden för folkhälsan:

- + Planen möjliggör lantliga boendemiljöer med god tillgång till natur och friluftsliv
- + Planen möjliggör nya bostäder på landsbygden som kan stödja serviceorter, vilket är positivt när det gäller gemenskap, föreningsliv m.m.
- + Bullerfria områden utreds i arbetet med friluftsplån
- + Förslag att utreda och genomföra strandpromenader
- + Riktlinjer, åtgärder och förslag till markanvändning i översiktsplanen bör bidra till målpåfyllelse för folkhälsa, exempelvis när det gäller grönområden, ytor för spontanidrott, skolans närnaturområden, idrottsanläggningar, mötesplatser och förslag till grunddragen i markanvändningen för ett antal orter i kommunen.
- Bostäder med brist på tillgång till kollektivtrafik och gång- och cykelvägar, bl.a. negativt för barn och kvinnor. Möjliggör inte aktiv transport (gång och cykel) samt negativt ur säkerhetssynpunkt.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Ett åtgärdsprogram för att uppnå miljö kvalitetsnormen för luft längs E4 genom staden beslutades 2011. Exempel på åtgärder som finns med i översiktsplanen är tunneln genom Åsberget och att en cykelplan tas fram (arbetet pågår). Särskild uppmärksamhet krävs också vid prövning av ny bebyggelse i anslutning till Centralesplanaden eller i dess närområde med hänsyn till luftkvaliteten och gatans ventilation. Översiktsplanen föreslår inga riktlinjer eller åtgärder som innebär att möjligheten att klara normen försvåras.

Se även konsekvenserna av alternativen under Miljö och risker.

Vattenförvaltning och miljö kvalitetsnormer för vatten

Vattenmyndigheten behöver justera statusklassningen så att den är korrekt. Därefter kan kommunen se över hur miljö kvalitetsnormerna kan tillgodoses. Vid prövning av nya byggnader och anläggningar ska risken för att miljö kvalitetsnormerna inte kan uppnås beaktas. I tätortsredovisningarna framgår den ekologiska och kemiska staten för berörda vatten samt hur miljö kvalitetsnormen är formulerad. Vid prövning av ny bebyggelse och nya anläggningar som kan påverka vattenkvaliteten ska detta särskilt utredas.

Örnsköldsviks kommun planerar att genomföra åtgärderna i vattenförvaltningens åtgärdsprogram 2009-2015 och i översiktsplanen redovisas åtgärder som kan kopplas till åtgärdsprogrammets punkter. Se avsnittet om vattenförvaltning i översiktsplanen.

6. Konsekvenser för olika grupper

Konsekvenserna analyseras för olika grupper (t.ex. barn, unga, kvinnor/män, äldre, nya svenskar och personer med funktionsnedsättning). Riktlinjerna i översiktsplanen bör i stor utsträckning vara positiva för samtliga grupper. Under samrådet av översiktsplanen har allmänheten getts möjlighet att yttra sig över planen.

Vad som är barnets bästa är alltid svårt att bedöma men översiktsplanens riktlinjer syftar till att värna barnets bästa. I konsekvensanalysen beaktas barnperspektivet genom att det finns med i bedömningen av exempelvis tillgång till grönytor, skolans närmaturområden, lek och spontanidrott och gång- och cykelvägar.

Frågan om krav på gång- och cykelvägar vid prövning av nya bostadsområden är viktig bl.a. ur ett barnperspektiv och ur en jämställdhetsaspekt. Planens riktlinje att gång- och cykelvägar bör krävas vid utbyggnad av bostäder där gång och cyklande till service och samhälle kan förväntas, är i enlighet med barnperspektivet.

När det gäller den fortsatta användningen av Vikingavallen, en grönyta med bollplan i stadens norra del, kan konstateras att området är betydelsefullt för barn och unga, men att riksintresset E4 förhindrar kommunen från att i detta läge ta ställning.

Foto: Charlotte Hedlund

7. Sammanvägning

En hållbar utveckling tillfredställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredställa sina behov. Det finns tre hållbarhetsaspekter: miljömässiga (ekologiska), sociala och ekonomiska. Det krävs ett helhetstänkande där dessa aspekter vägs samman på ett balanserat sätt för att nå hållbar utveckling.

I översiktsplanens kapitel 1 beskrivs den definition av hållbarhetsaspekterna som avses i översiktsplanen och analysen. Kortfattat innebär de tre aspekterna följande: *Den miljömässiga aspekten* handlar om att hushålla med naturresurser, som vattens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga, samt att minska påverkan på naturen och människans hälsa. Att värna de givna naturresurser är en förutsättning

för hållbar utveckling. *Den sociala aspekten* lyfter fram inflytande och jämlikhet, att individen känner trygghet och delaktighet. *Den ekonomiska aspekten* brukar framhållas som en förutsättning för utveckling men samtidigt gäller att en ekonomisk utveckling inte kan ske om miljön försämras och om det inte sker en tillväxt i det sociala kapitalet, så som hälsa och utbildning.

7.1 Miljömässiga hållbarhetsaspekten

Till stor del bedöms planen bidra till att uppnå aspekten genom dess riktlinjer för hänsynstagande till natur och miljö.

Det finns dock konsekvenser som kan motverka detta. Även om många av de frågor som har störst betydelse för den miljömässiga hållbarheten – t.ex. livsstilar och konsumtionsvanor – inte hanteras i översiktsplanen, så bidrar exempelvis mark för ny handel till att öka konsumtionen och de miljöbelastningar som följer av den. Externhandeln medför också ett ökat transportarbete som till största del sker med fossila bränslen, och som tar mark i anspråk och som skapar miljö- och säkerhetsproblem. Möjligheten till nya bostäder i bilberoende lägen med långt till service bidrar inte heller till den miljömässiga hållbarheten vad gäller transportbehovet.

Planen medger nya torvtäkter, dock endast på marker med låga skyddsvärden. Byggnad på jordbruksmark är möjligt men ska prövas restriktivt så att nuvarande och framtida jordbruksproduktion inte riskeras.

7.2 Sociala hållbarhetsaspekten

Planen i huvudsak innebär positiva konsekvenser från en social aspekt. Möjligheten att välja var man vill bosätta sig är positiv, vilket kan bidra till att genom ökat kundunderlag stärka serviceorter, särskilt i kustområdet, och leda till en mer levande landsbygd.

Det kan samtidigt tillkomma nya bostäder på landsbygden utan god tillgång till bl.a. gång- och cykeltvägar och kollektivtrafik och bilberoende vilket är en negativ social konsekvens. Bl.a. åker kvinnor mer kollektivt än män.

7.3 Ekonomiska hållbarhetsaspekten

Konsekvenserna av planen är svåra att bedöma. När det gäller exempelvis exploatering av jordbruksmark så kan byggande på mark med potential för livsmedelsproduktion innebära ekonomisk förlust, men nya attraktiva tomter kan också gynna landsbygden och kommunen.

Beträffande riktlinjerna för torv finns risk att exploitören påbörjar kostsamma och tidskrävande utredningar för myrar som sedan visar sig oacceptabla utifrån andra intressen.

Nya bostäder i spridda lägen kan bidra till ökade samhällskostnader för exempelvis service och skolskjuts. Kommuninvånarnas hälsa gynnas inte när det planläggs för nya bostäder utan goda förutsättningar till aktiv transport (gång och cykel), vilket långsiktigt kan leda till ökade kostnader för samhället.

Planen kan dock bidra till att orternas kundunderlag stärks genom att attraktiva lägen för bostäder möjliggörs, vilket även har betydelse för hela kommunens och

regionens utveckling på sikt. Att behålla underlag för kommunens annan offentlig service på landsbygden är också mycket angelägen för att upprätthålla servicen.

Den föreslagna planeringen av mark för bostäder, handel och industriytor i centralorten syftar till att främja utveckling och tillväxt och bidrar således till att uppnå ekonomisk hållbarhet.

7.4 Sammanställning

Nedan illustreras alternativens möjliga påverkan utifrån de tre hållbarhetsaspekterna med hjälp av färger i en matris. Färgerna väljs utifrån vad påverkan i huvudsak bedöms vara (förbättring/försämring). Notera att det är den *huvudsakliga* påverkan som anges.

	<i>Tecken</i>	<i>Färg</i>
Förbättring /Måttlig förbättring	+	
Både negativ och positiv	+/-	

Aspekt	Förslag till översiktsplan
Miljömässiga hållbarhetsaspekten	+/-
Sociala Hållbarhetsaspekten	+
Samhällsekonomiska hållbarhetsaspekten	+

8. Åtgärder och uppföljning

I översiktsplanen anges åtgärder och det bedöms i detta läge inte finnas behov av att ange ytterligare åtgärder i konsekvensanalysen.

En översiktlig bedömning har gjorts av översiktsplanens konsekvenser. I arbetet med att upprätta detaljplaner samt vid ansökningar om tillstånd för verksamheter m.m. ska det göras en bedömning om miljöpåverkan och behovet av miljöbedömning.

En tidpunkt för uppföljning av översiktsplanens effekter är inte planerad men uppföljning kommer att göras inför revideringen av översiktsplanen som blir till nästa mandatperiod.

Medverkande tjänstemän

Örnsköldsviks kommun
Kommunledningsförvaltningen

Thomas Lundgren
Planerare